

Libertate și responsabilitate socială

Dr. Marin Nedelea

În epocile modernă și contemporană, sub impulsul transformărilor revoluționare naționale și sociale desfășurate într-o cadență accelerată, s-a situat tot mai mult pe prim-planul confruntărilor teoretice și al luptelor social-politice conceptul de libertate, revendicarea acesteia. Dacă năzuința și lupta oamenilor pentru libertate a însoțit întreaga istorie a umanității de la împărțirea societății în clase antagoniste, expresia acestea, pe planul conștiinței sociale, al spiritualității epocilor anterioare apăruse cel mai adesea sub haina de împrumut fie a idealizării unor stări de lucruri revolute, fie a invocării unor principii religioase. De data aceasta, lupta în jurul problemelor libertății se desfășoară de regulă sub propriul ei nume. S-a menținut însă, pînă în zilele noastre, o netă dihotomie în înțelegerea conținutului concret al libertății, ca și în tratarea ei teoretică de către ideologi. Libertatea – în tălmăcirea propice intereselor claselor exploatațoare, ale statelor imperialiste – este azi tema cea mai des invocată de propagandistii modului de viață burghez, de purtătorii de cuvint ideologici și politici ai lumii capitaliste. Mai mult decît atît – asistăm astăzi la o largă și orchestrată campanie a celor mai multe mijloace de comunicare în masă din țările occidentale pe tema drepturilor omului, a libertății individului, chipurile neglijate sau încălcate în țările socialiste, în alte țări recent eliberate.

În aceste condiții, capătă o semnificație deosebită relevarea superiorității concepției marxiste despre libertate, a realităților socialiste ca mediul cel mai corespunzător înfloririi libertății umane, finalitate esențială a socialismului și comunismului.

În toate epociile, realizarea libertății este însă un proces, iar gradul acestei realizări depinde atît de caracterul relațiilor sociale, de producție, al orînduirii date, cît și de măsura în care forțele sociale, clasele și grupurile înaintate acționează conștient, programatic și perseverent pentru infăptuirea ei cît mai deplină. Această acțiune conștientă pentru afirmarea libertății, fără de care libertatea însăși vegetează și se depreciază, este expresia generică a responsabilității sociale. Eliberarea socială și națională, prin revoluție ca act fundamental al nașterii libertății unui popor, este expresia cea mai înaltă a manifestării responsabilității istorice a claselor sociale înaintate, a maselor largi populare pentru destinele națiunii, ale statului respectiv. Aceasta a fost semnificația istorică a șirului de bătălii și victorii revoluționare din viața poporului român,

a clasei noastre muncitoare, care au început la 23 August 1944, culminînd cu momentul abolirii monarhiei și instaurării republicii, moment de la căruia infăptuire sărbătorim în acest an împlinirea a trei decenii.

Ca teorie și practică socială, libertatea nu poate fi săracită prin reducerea nejustificată la una din ipostazele ei, ea implică o complexitate de raporturi sociale. Libertatea societății, a individului ca membru al ei, în raport cu mediul său natural se măsoară prin dezvoltarea forțelor de producție, inclusiv a științei și tehnicii, a capacitații acesteia de a folosi cît mai corespunzător, în interesul prezent și de perspectivă al umanității, posibilitățile de dezvoltare, de satisfacere a nevoilor reale pe care le oferă natura.

Nivelul insuficient de dezvoltare economică și tehnică a unei societăți, a unui popor frinează și complică maturizarea premiselor materiale și politico-morale ale cuceririi libertății, iar ulterior valorificarea rapidă și deplină a libertății cucerite pentru ridicarea nivelului de trai, pentru asigurarea condițiilor înfloririi personalității umane.

Problema fundamentală a libertății la scară mondială în condițiile contemporane este legată tocmai de implicațiile subdezvoltării, ale decalajului adînc și crescînd dintre țările dezvoltate și cele mai multe din țările în curs de dezvoltare, care, prin faptul că reprezintă majoritatea omenirii, dau totodată și dimensiunea acestei laturi a luptei actuale pentru libertate, echitate și egalitate.

Un vast domeniu de confruntări teoretice și practice în problema libertății îl reprezintă sfera întinsă și multilaterală a raporturilor dintre state, dintre națiuni. Și aici libertatea umană, a popoarelor și națiunilor, a făcut în ultimele decenii mari pași înainte. Cele mai multe popoare de pe glob s-au eliberat de jugul direct al dominației străine, s-au constituit în state proprii, care dispun de o serie de atribute reale ale independenței și suveranității. Istoria a confirmat o experiență pe care propriul nostru popor a dobîndit-o prin grele lupte și jertfe pentru eliberarea națională : unul din cele mai sacre drepturi ale omului este dreptul popoarelor la independentă, la dezvoltarea de sine stătătoare. În lipsa libertății naționale, orice libertate socială este imposibilă ori iluzorie. Cucerirea independenței naționale autentice, făurirea unei economii de sine stătătoare ca temelie a ei reprezintă astăzi obiectivul cel mai larg răspîndit al luptei pentru libertate a popoarelor recent eliberate, iar așezarea pe baze noi, democratice, a relațiilor internaționale generale, prin făurirea unei noi ordini economice și politice internaționale, una din sarcinile primordiale, la scară mondială, ale promotorilor cauzei libertății.

Pentru o bună parte a omenirii, cea care nu a pășit încă pe calea socialismului, arena cea mai activă a luptei pentru libertate se află în sfera raporturilor dintre clase, a luptei pentru dreptate socială, împotriva asupririi și exploatarii omului de către om. În inegalitatea dintre clase, în exploatarea unora de către altele rezidă cauzele cele mai adînci ale tuturor racielelor societății capitaliste. Viața atestă zi de zi, în formele cele mai variate, inconsistența congenitală a multiformei și adesea subtilei propagande care susține că adevărata libertate trebuie să arate așa cum se realizează ea în țările capitaliste în care funcționează regimuri democratice.

Firește, ca treaptă istorică în lupta omenirii pentru libertate, democrația burgheză reprezintă o cucerire autentică, valorile ei reale trebuieind să fie fără indoială preluate și duse mai departe în condițiile orinduirii superioare — socialismul.

În sfera problematicii libertății se înscriu, de asemenea, raporturile sociale extrem de complexe dintre indivizi și grupurile mari sociale, indivizi-clase, relațiile individ-stat, individ-societate și chiar individ-umanitate. Domenii de o vastitate cu totul deosebită, ele se referă la marea problemă a raporturilor de integrare a cetățenilor în societate, în stat, în clasa căreia aparțin, a exprimării personalității pe fondul trăsăturilor generale.

Specificul domeniilor vieții sociale în care se manifestă, imprimă problemelor legate de realizarea și exprimarea libertății caracterul lor politic, economic, spiritual, național sau internațional. Libertatea nu poate fi examinată numai ca o problemă internă, națională sau numai sub aspectul său internațional. Tot astfel, nu poate fi ruptă problema realizării libertății pe plan politic ori spiritual de realizarea libertății pe tărîm economic, de contextul general al vieții sociale a societății.

Abordarea complexă, multidimensională a problemei libertății, în strînsă legătură cu problemele stringente ale vieții, caracteristică metodei materialist-dialectice și istorice de analiză a fenomenelor sociale corespunde complexității reale a subiectului tratat, eliminind totodată unilateralitatea și ingușimea punctului de vedere burghez, care rezumă libertatea socială la domeniile politic și juridic și escamotează esența problemei trecind sub tăcere faptul că nu poate exista libertate autentică pentru cei exploatați sub regimul exploatarii omului de către om.

Dacă libertatea este înțelegerea necesității, a legităților obiective ale dezvoltării sociale, ea implică în mod necesar acțiunea în sensul acestor legități, responsabilitatea socială a opțiunilor și deciziilor umane.

Prin natura ei, societății îi este propriu, în principiu, criteriul responsabilității, al implicării răspunderii pentru prezent și, într-o anumită măsură, pentru viitorul ei. Această trăsătură este însă serios voalată sau viciată în societățile intemeiate pe dominația claselor exploatatoare. Se ajunge chiar, în perioadele de declin și de descompunere a unei forme a dominației de clasă, la periclitarea gravă a prezentului și viitorului popoarelor printr-o politică irresponsabilă, sinucigașă, călăuzită exclusiv de criteriul egoist al menținerii cu orice preț a acestei dominații. Cultivarea irresponsabilității răzbate astăzi, într-o măsură mai mare sau mai mică, din însuși gradul și tipul de dezvoltare a societății capitaliste, care din punct de vedere istoric a intrat în contradicție cu cerințe de bază ale progresului social și uman. « Întrucât forma noastră de organizare — notează pe bună dreptate un observator al societății „de consum” capitaliste actuale — nu oferă individului decât o formă de putere, cea de cumpărare ... ea este o școală a irresponsabilității sociale »¹.

Lipsa libertății sau insuficienta libertate pentru cei mulți implică neputința societății în fața marilor probleme cu care este confruntată.

¹ Bertrand de Jouvenel, *La civilisation de puissance*, Paris, Ed. Fayard, 1976, p. 152—153.

Numeți autori occidentali, care analizează cu relativă obiectivitate diferite aspecte ale vieții sociale din țările lor, intuișc sau formulează direct implicațiile nedorite ale lacunelor inerente democrației burgheze. După opinia lui Alvin Toffler, de pildă, democrația respectivă este amenințată de două pericole: incapacitatea de a înțelege posibilitățile viitorului și, deci, de a evita crizele, pe de o parte, iar pe de altă parte participarea cu totul insuficientă a masei de cetățeni, care devin conștienți de această situație, ceea ce implică riscurile unei explozii².

Ceea ce este valabil pe plan național are valabilitate, din acest punct de vedere, și pe plan internațional. Progresul libertății în lumea contemporană, emanciparea unui mare număr de popoare și națiuni au creat un nou raport de forțe mondial. În aceste condiții devine real posibilă, pentru generația actuală și cele următoare, traducerea în fapte a responsabilității istorice ce le incumbă în vederea soluționării unor probleme mondale stringente: eliminarea războiului, lichidarea subdezvoltării, curmarea irosirii materiilor prime naturale, utilizarea pașnică a energiei nucleare, a spațiului cosmic și a mărilor și oceanelor globului etc. Fiecare din aceste probleme, luate în parte atîrnă greu în cumpăna răspunderii ce revine generațiilor actuale pentru viitorul Planetei, pentru destinele umanității. Fiecare din ele comportă grave pericole în cazul nesoluționării sau soluționării neadecvate.

Să luăm, de pildă, unul din numeroasele aspecte ale problemei ecologice, a cărui rezolvare nu este posibilă fără conjingarea eforturilor tuturor națiunilor lumii. Este vorba de problema avansării dezerturilor, asupra căreia opinia publică a început să fie sensibilizată abia în ultimii ani. Datele măsurătorilor arată că anual înaintarea dezerturilor transformă în terenuri neroditoare 5,7 milioane de hectare de teren arabil, în principal în țările în curs de dezvoltare din zonele subtropicale. „În mai puțin de 50 de ani — declară recent Secretarul general al O.N.U., Kurt Waldheim — înaintarea dezerturilor amenință să steargă de pe harta lumii trei sau patru țări din Africa”³. Evident, soluționarea unor asemenea probleme nu va fi numai o dovadă a gradului de dezvoltare a societății omenești în zilele noastre. Ea va permite, totodată, ca omenirea să facă un nou și mare pas înainte din imperiul necesității în imperiul libertății, în raporturile ei cu natura și cu sine însăși.

Responsabilitatea umanității la nivelul epocilor sociale se conjugă organic cu răspunderea istorică ce incumbă națiunilor, claselor sociale, conducătorilor de state pentru soluționarea ori nesoluționarea problemelor vitale ale țărilor respective, pentru implicațiile opțiunilor adoptate.

Propria dezvoltare a țării noastre, în cei peste 33 de ani care au trecut de la Eliberare, atestă marea răspundere a opțiunilor cruciale în viața unei națiuni, este dovada elocventă a justei căii de dezvoltare pe fâșa căreia clasa muncitoare, călăuzită de Partidul Comunist Român, a orientat țara noastră în anii revoluției și construcției socialiste.

Ceea ce caracterizează întreaga istorie a partidului în conducerea operei de edificare a socialismului, cu deosebire în ultimul deceniu, este toc-

² A. Toffler, *Democrație prospectivă*, „Futuribles”, 7, 1976.

³ „Le Monde”, nr. 10 134, din 30 august 1977.

mai înalta și nedezmințita responsabilitate națională, grija pentru prezentul și viitorul națiunii, preocuparea de a asigura manifestarea liberă a voinței poporului în făurirea propriului său destin.

Conducind cu succes construcția societății socialiste românești, asigurînd cu consecvență transformarea revoluționară a tuturor relațiilor sociale, victoria socialismului la orașe și sate, dezvoltarea economică rapidă a țării și ridicarea nivelului de trai al poporului, educarea oamenilor muncii în spiritul ideologiei și eticii comuniste, participarea activă a țării la viața internațională, Partidul Comunist Român și-a îndeplinit și îndeplinește răspunderea sa națională în fața propriului popor și totodată înaltele sale răspunderi internaționale pentru promovarea cauzei păcii, a colaborării libere și egale în drepturi între state și națiuni.

În tot ce întreprinde partidul se îmbină în mod organic preocuparea pentru soluționarea corespunzătoare a problemelor prezentului cu grija și răspunderea pentru viitorul națiunii, pentru generațiile care vor urma. Practica, viața, arăta recent tovarășul Nicolae Ceaușescu, au validat pe deplin această orientare a partidului, deoarece „numai pe această bază am putut realiza un progres rapid al economiei naționale, asigura dezvoltarea tuturor zonelor țării, ridică gradul de civilizație al între "ii noastre țări... Toamăi pe această bază au apărut și posibilitățile de a ne propune ca, într-o perioadă relativ scurtă, să ne apropiem, din punct de vedere al dezvoltării economice, de țările dezvoltate, să asigurăm o creștere mai substanțială a nivelului de trai al întregului nostru popor”⁴.

Responsabilitatea socială a clasei muncitoare, a partidului comunist, a tuturor grupurilor și organizațiilor sociale, a cetățenilor țării a fost consacrată pe plan politico-juridic prin prevederile constituției, ale altor legi instituționale. Ea este, de asemenea, instituționalizată pe plan moral-politic prin codul eticii și echității socialiste, prin programele și statutele tuturor organizațiilor politico-obștești din țara noastră, începînd cu statutul și programul partidului.

În întreaga societate se dezvoltă — pe fondul noilor realități sociale și sub impulsul activității politico-educative — un nivel superior de înțelegere a îndatoririlor sociale, o conduită cetățenească înaintată, valori politico-morale proprii clasei muncitoare, oamenilor muncii ai societății socialiste. Procesul edificării omului nou se află însă în stadiile inițiale ale manifestării sale. De aceea educarea responsabilității sociale la toți cetățenii țării este astăzi una din sarcinile de bază ale funcționării corespunzătoare a organismului nostru social, a sporirii eficienței cadrului instituțional care a fost creat pentru dezvoltarea democrației socialiste, ale dezvoltării armonioase și manifestării depline a însăși personalității umane.

Educarea responsabilității sociale este o operă de mare complexitate și de deosebită importanță națională, o componentă de seamă a umanismului nou, autentic, propriu orînduirii noastre socialiste, programului și activității practice a Partidului Comunist Român.

⁴ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Consfătuirea de lucru cu activiștii și cadrele din domeniul educației politice, propagandei și ideologiei*, „Scînteia”, nr. 10 904, din 10 septembrie 1977.

Ca nouă valoare psihosocială, implicind trăsături de personalitate și comportament proprii omului înaintat al societății socialiste, responsabilitatea socială se educă în contextul noilor realități, pe baza unei adevărate strategii pedagogice revoluționare, elaborate de partid. Ca orice activitate educativă, ea depinde deopotrivă de concordanța obiectivelor cu relațiile sociale, ca și de specificul celor cărora se adresează și de măiestria educatorului însuși. Trăsătura ei esențială constă în faptul că nu este o activitate educativă de tip clasic, în care educatorul și beneficiarii educației nu sint interșanjabili; a educa la scara întregii societăți înseamnă de fapt a face autoeducare, impletită organic cu procesul muncii productive, al activității politice și sociale și nu separată de ele.

Formarea omului nou, arăta secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, presupune crearea unei ample mișcări populare care să-și asume această sarcină. Educația socialistă, dezvoltarea culturii revoluționare sunt probleme de maximă importanță pentru întreaga societate și nu pot fi soluționate fără participarea activă a maselor populare, a întregului popor. Ele se integrează firesc în procesul largirii continue a democrației sociale — pe plan economic, politic, spiritual — ca domeniu esențial de realizare a libertății sociale și individuale.

Educația socialistă — și în cadrul ei educarea responsabilității sociale — presupune, pe primul plan, ridicarea nivelului de cunoaștere. Participarea reală la dezbatere, la stabilirea opțiunilor, la traducerea lor în viață implică eunoaștere, acțiune în cunoștință de cauză. Partidul nostru, spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu la Congresul educației politice și al culturii sociale, „pune în centrul atenției făurirea omului nou, folosirea deplină a tuturor mijloacelor de care dispune societatea pentru ridicarea continuă a nivelului general de cultură — profesional, politic, științific — al maselor largi populare, pentru înarmarea temeinică a constructorilor socialismului cu cele mai avansate cuceriri ale geniului uman, cu cunoașterea legilor obiective ale dezvoltării sociale. Numai cunoșcind aceste legi, adevărurile universal valabile, oamenii muncii vor putea acționa în mod conștient pentru transformarea naturii și a societății, vor putea fi cu adevărat stăpini pe soarta lor, realizând acel salt, cu adevărat revoluționar, de care vorbea Engels — saltul din imperiul necesității în imperiul libertății”⁵.

Un loc de seamă acordă societatea noastră problemei fundamentale pentru ridicarea generală a nivelului de cunoaștere — înarmarea tuturor oamenilor muncii cu concepția științifică, materialist-dialectică despre lume și societate. Formarea omului nou, liber în judecățile și opțiunile sale, cere eliberarea lui de balastul ideilor false, al concepțiilor mistice, de influența teoriilor reacționare care încătușează gîndirea, frînează manifestarea creatoare a personalității omului muncii. Numai aceasta permite celor ce muncesc să înțeleagă fenomenele sociale ce se manifestă în țara noastră și pe plan internațional, să se situeze pe o poziție revoluționară, naintată, să acționeze în sensul cerințelor progresului social, al concordanței depline a forțelor și relațiilor de producție, al perfecționării continue a proprietății lor vieții sociale.

⁵ Nicolae Ceaușescu, *Expunere la Congresul educației politice și al culturii sociale, în România pe drumul construirii societății sociale multilateral dezvoltate*, vol. 13, București, Edit. politică, 1977, p. 63.

Fundamentală pentru promovarea responsabilității sociale este, de asemenea, întronarea riguroasă în funcționarea întregului organism social a disciplinei proprii acestei funcționări, ca și educarea necesară în spiritul disciplinei liber consimțite dar ferme a tuturor oamenilor muncii în toate sferele activității sociale și în primul rînd în producția materială. Este necesară, arată tovarășul Nicolae Ceaușescu, „o întărire și mai puternică a spiritului de disciplină în muncă, în toate domeniile de activitate. Nu se pot concepe funcționarea unui organism democratic larg, participarea maselor la conducerea societății fără întărirea disciplinei în toate sectoarele de activitate. Trebuie să înțelegem că democrația și disciplina se îmbină și se condiționează reciproc. Nu se poate vorbi de o democrație reală fără o disciplină puternică. Altfel se ajunge la anarchie, la dezorganizarea activității, a vieții sociale”⁶.

Societatea noastră dispune de o puternică pirghie de educare a maselor, pe baza propriei lor experiențe, în spiritul disciplinei, al responsabilității sociale. Aceasta este atragerea lor la conducerea vieții sociale, prin vastul sistem al democrației socialiste. Realizată în forme multiple — directe și indirekte —, ca o adeverărată autoconducere socială, participarea maselor la conducere fecundează gîndirea socială înaintată cu experiența și înțelepciunea inepuizabilă a poporului, conferă deciziilor adoptate intemeierea unei aprobări populare de fond, nu formale și exterioare. Asociind masele la răspunderea pentru actul politic, pentru decizia economică, participarea la activitatea organelor de conducere democratice le mobilizează la o gîndire și acțiune responsabilă, bine chibzuită, în concordanță cu cerințele și cu posibilitățile reale. Se ridică continuu, în acest fel, însuși nivelul calitativ al actului de conducere, concomitent cu stimularea pregătirii cadrelor, a celor investiți cu responsabilități deosebite. Sporirea răspunderii maselor se traduce, în practică, nu prin slăbirea răspunderii conducerilor, ci prin creșterea exigențelor față de munca lor.

Perfecționările aduse conducerii vieții sociale în ultimii ani au asigurat crearea unui cadru instituțional pe deplin adecvat cerințelor actuale, care permite manifestarea largă a democrației economice, politice, obștești. Esențială este acum utilizarea eficientă a tuturor verigilor și pirghiilor de conducere, prin participarea activă, de sus și pînă jos, a maselor populare, a cadrelor de partid și de stat la elaborarea și infăptuirea politicii statului, prin dezbaterea deschisă a problemelor, cu tot spiritul de răspunderă, de pe o poziție critică și autocritică fermă, luind atitudine combativă față de lipsuri.

Pentru creșterea responsabilității sociale o mare importanță are educarea cetățenilor în spiritul respectului față de valorile politico-morale ale socialismului, cultivarea atitudinii inovatoare, revoluționare, a pasiunii pentru promovarea noului, pentru eliminarea consecventă a vechiului, a rutinei și anchilozării în activitatea personală și a colectivului de muncă.

Valoarea fundamentală a societății noastre este munca. Întreaga activitate educativă a partidului, a tuturor factorilor care contribuie la formarea conștiinței socialiste a oamenilor este structurată în jurul ideii centrale a educării maselor, în primul rînd a tineretului, în spiritul dra-

⁶ Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Plenara C.C. al P.C.R. 29 iunie 1977*, București, Edit. politică, 1977, p. 27.

gostei pentru muncă, al unei atitudini ferme față de cei care doresc să muncească cît mai puțin și să primească cît mai mult de la societate, să trăiască pe seama muncii altora. Pentru stimularea răspunderii sociale a cetățenilor față de munca proprie societatea aplică criteriul socialist al repartiției în concordanță cu munca depusă, luând totodată măsuri pentru a asigura atât cointeresarea materială judicioasă, cît și un evantai rațional al deosebirilor între veniturile minime și maxime. Justa aplicare a politiciei partidului în domeniul veniturilor are prin sine însăși o mare eficiență educativă, contribuind în măsură crescindă la dezvoltarea atitudinii de proprietar și producător al oamenilor muncii, manifestată în grija pentru gospodărirea mijloacelor materiale și financiare ale societății, pentru sporirea proprietății socialiste. La aceasta trebuie adăugată contribuția necesară a activității educative, munca stăruitoare pentru dezvoltarea gîndirii economice, gospodărești a celor ce muncesc, a spiritului lor de dreptate și echitate socială.

O expresie concentrată a spiritului de responsabilitate socială care se dezvoltă la oamenii muncii este patriotismul socialist, revoluționar de care sunt animați, dragostea și atașamentul lor pentru tradițiile, cuceririle și viitorul patriei, al națiunii, asociate organic cu disponibilitatea de a acționa pentru propășirea ei. Partidul pune în față frontului educațional sarcina educării și mai intense a maselor largi, îndeosebi a tineretului, în spiritul nobilelor idei care au insuflat dintotdeauna existența poporului nostru, ale patriotismului, ale dragostei față de partid și de patria socialistă. Cultivind cu stăruință aceste nobile sentimente, urmărим să educăm astfel spiritul de apartenență la soarta comunității naționale, încit să dezvoltăm la oamenii muncii, la tineret, spiritul de sacrificiu pentru nevoie patriei, hotărîrea de a-și da chiar viața pentru a apăra independența și suveranitatea țării și a le transmite neștirbite urmașilor noștri.

Avem, în această privință, nenumărate pilde de sacrificiu și eroism a nenumărate generații de înaintași, a marilor bărbați ai neamului. Ei ne-au invățat, odată cu valoarea jertfei pentru țară, valoarea modestiei în atitudine, în viață. „Tara — seria cu deplină înțeptare marele nostru scriitor Mihail Sadoveanu — nu se servește cu declarații de dragoste, ci cu muncă cinstită și, la nevoie, cu jertfă... Munca cinstită, viața curată, împlinirea datoriilor pe care le avem — aceasta înseamnă patriotism”.

Cunoașterea și înțelegerea deplină a acestor îndatoriri, exprimate în Constituția și legile țării, educarea unei autentice conștiințe juridice înaintate a cetățenilor țării face parte, în etapa actuală, din orientările cele mai stăruitor subliniate de partid, de conducerea sa, pentru educarea spiritului civic, al responsabilității sociale a celor ce muncesc.

Socialismul implică, de asemenea, o viziune și o practică democratice, participative pe planul creației și consumului de valori spirituale, cultural-artistice. Libertatea de creație — această axiomă a muncii omului de cultură, fluturată prea des în scopuri care nu au nimic comun cu adevarata artă de către avocații modului de viață burghez — cunoaște un adevarat salt istoric, calitativ, prin atragerea la asemenea activitate a tuturor talentelor din sinul maselor și prin democratizarea subiectelor creației, inspirată din munca și năzuințele poporului.

Confirmind o dată în plus că noile realități sociale și politice nu rezolvă de la sine problemele complexe ale dezvoltării în diverse domenii

de activitate, prima ediție a Festivalului național al culturii și educației socialiste „Cintarea României”, experiență românească originală, a demonstrat rolul imens care revine găsirii formelor adecvate de organizare și conducere, de natură să asigure valorificarea plenară a potențelor socialismului. Această formă de organizare a antrenat și va antrena — cum s-a apreciat la ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din 13 septembrie a.c. — mase largi de oameni ai muncii la crearea de noi valori spirituale, cu un profund conținut revoluționar și patriotic, contribuind la dezvoltarea patrimoniului cultural-artistic al României socialiste, la ridicarea nivelului de civilizație și cultură al întregului popor.

Artei socialiste, ca operă a creatorilor profesioniști sau a talentelor mișcării artistice de amatori, îi revine un rol ce nu poate fi neglijat în cultivarea modelului uman al responsabilității sociale socialiste, a omului multilateral dezvoltat al societății socialiste și comuniste.

Libertatea și responsabilitatea socială nu reprezintă, desigur, un produs automat al socialismului ca sistem de organizare a relațiilor de producție, sociale. Experiența României socialiste, a altor țări care au păsit pe calea edificării noii oriinduri atestă însă, concomitent cu acest adevăr, faptul de nedezmințit că socialismul conține în sine posibilități inepuizabile de progres în toate comportamentele vieții sociale, inclusiv în domeniul manifestării libere, plenare a personalității umane. Revine partidului clasei muncitoare, oamenilor muncii din fiecare țară, ca pornind de la condițiile și posibilitățile respective, să transforme consecvent, prin investiția lor de muncă și gîndire creațoare, aceste posibilități în realități palpabile.